

Sygn. akt V ACa 250/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2017r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wilk
Sędziowie:	SA Jadwiga Galas (spr.) SA Olga Gornowicz-Owczarek
Protokolant:	Diana Starzyk

po rozpoznaniu w dniu 7 marca 2017r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w C.

przeciwko M. B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 3 marca 2015r., sygn. akt V GC 226/13

- zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddala powództwo i zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 3.617 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych tytułem kosztów procesu;
- zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 10.816 (dziesięć tysięcy osiemset szesnaście) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Olga Gornowicz-Owczarek	SSA Iwona Wilk	SSA Jadwiga Galas
-----------------------------	----------------	-------------------

Sygn. akt V ACa 250/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 sierpnia 2013 r. powódka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w C. wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i orzeczenie nim, że pozwany M. B. prowadzący działalność pod firmą M. B. (...) ma zapłacić powódce kwotę 162 300,05 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 154 260 zł od dnia 6 lipca 2013 r. do dnia zapłaty, od kwoty 8 040,05 zł od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu wskazała, iż w ramach prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa jako faktor zawarła w dniu 17 września 2012 r. z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. jako faktorantem umowę o świadczenie usług faktoringowych z regresem. W ramach umowy faktoringowej pomiędzy faktorem a faktorantem w dniu 11 grudnia 2012 r. została zawarta umowa nr (...) o przelew wierzytelności należnych faktorantowi od pozwanego z tytułu faktury VAT nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 r. w kwocie 199 260 zł z terminem płatności w dniu 3 marca 2013 r., wystawionej zgodnie z protokołem odbioru wykonanych robót z dnia 4 grudnia 2012 r. Powódka wypłaciła faktorantowi środki pieniężne zgodnie z postanowieniami umowy o przelew wierzytelności. O fakcie zawarcia umowy przelewu wierzytelności dochodzonej pozwem pozwany został zawiadomiony pismem z dnia 11 grudnia 2012 r., na którym to zawiadomieniu pozwany oświadczył, że uznaje wierzytelności z tytułu w/w faktury za bezsporne, nie obciążone jakimikolwiek zarzutami w tym zaliczkami i potrąceniami. Pozwany oświadczył również, że akceptuje powyższą cesję i przyjmuje do realizacji. Ponadto zobowiązał się do bezwarunkowej zapłaty w/w kwot na konto powódki w podanym terminie płatności. Przyznał, że usługa wymieniona na fakturze została przyjęta i nie wnosi on zastrzeżeń co do jej jakości oraz ilości. Nadto pozwany złożył oświadczenie, iż do niniejszych wierzytelności wyłącza się stosowanie przepisów dotyczących gwarancji i rękojmi wyłącznie w stosunku do faktora. Powódka wezwała pozwanego do dobrowolnej zapłaty, pozwany w odpowiedzi na wezwanie złożył oświadczenie o potrąceniu przysługującej mu wierzytelności względem faktoranta wynikającej z umowy pożyczki opiewającej na kwotę 200 000 zł. Pozwany podniósł, iż oświadczenie, które podpisał na dokumencie zawiadomienia o dokonaniu przelewu wierzytelności nie wyłączało możliwości potrącenia w stosunku do należności istniejących, ale wymagalnych dopiero po dacie złożenia oświadczenia.

W trakcie prowadzonych negocjacji dotyczących warunków ugody w dniu 12 kwietnia 2013 r. z tytułu faktury objętej pozwem została dokonana wpłata na rzecz powódki w kwocie 15 000 zł przez faktoranta w ramach odpowiedzialności regresowej. W dniu 21 maja 2012 r. pozwany ponownie dokonał wpłaty w kwocie 15 000 zł oraz kolejnej w dniu 5 lipca 2013 r. również w wysokości 15 000 zł. Do zapłaty z tytułu należności głównej objętej fakturą VAT nr (...) pozostała kwota 154 260 zł. Powódka niniejszym pozwem dochodziła również kwoty odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczeń pieniężnych z tytułu w/w faktury VAT w wysokości łącznie 8 040,05 zł.

W dniu 2 września 2013 r. w sprawie o sygn. akt V GNC 189/13 Sąd Okręgowy w Częstochowie V Wydział Gospodarczy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym orzekając zgodnie z żądaniem pozwu.

Od nakazu zapłaty sprzeciw złożył pozwany wnosząc o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu sprzeciwu zakwestionował wartość przedmiotu sporu, albowiem strona powodowa wypłaciła na rzecz cedenta kwotę 154 506,20 zł, z czego na tę należność zostały dokonane wpłaty w wysokości 45 000 zł. Pozwany stwierdził również, iż sposób wyliczenia odsetek jest błędny, a przez to podana wartość przedmiotu sporu jest nieprawidłowa. Zakwestionował również właściwość miejscową Sądu Okręgowego w Częstochowie wskazując, iż właściwy według miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej pozwanego jest Sąd Okręgowy w K.. Ustosunkowując się do treści pozwu wskazał, iż powództwo winno zostać oddalone z uwagi na skutecznie złożone przez niego oświadczenie o potrąceniu dochodzonej wierzytelności z wierzytelnością przysługującą mu wobec cedenta, co nastąpiło w piśmie z dnia 26 marca 2013 r. W ocenie pozwanego nie było żadnych podstaw do przyjęcia, jakoby oświadczenie podpisane przez pozwanego na dokumencie zawiadomienia o dokonaniu przelewu wierzytelności z dnia 11 grudnia 2012 r. można uznać za klarowny wyraz uznania zarzutu potrącenia za nieistniejący, tym bardziej nie można z treści owego oświadczenia wywodzić aktu zrzeczenia się tego zarzutu na przyszłość. Wskazał, iż w treści rzeczowego oświadczenia nie widnieje zastrzeżenie braku możliwości powoływania się na zarzut potrącenia w toku egzekucji.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie:

1. zasądził od pozwanego M. B. na rzecz powódki (...) Spółki Akcyjnej w C. kwotę 162 300,05 zł wraz z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 154.260,00 zł w wysokości 13% od dnia 6 lipca 2013 r. do dnia 22 grudnia 2014 r., 8% od dnia 23 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 8.040,05 zł w wysokości 13% od dnia 16 sierpnia 2013 r. do dnia 22 grudnia 2014 r., 8% od dnia 23 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty;

2. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 11.732,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Wyrok został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Powódka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w C. wpisana jest do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: (...), a przedmiotem jej działalności, zgodnie z wpisem do KRS-u, jest pozostała finansowa działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych.

Pozwany M. B. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą M. B. (...) w K..

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. jest wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: (...).

W dniu 17 września 2012 r. powódka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w C., jako faktor, zawarła z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K., jako faktorantem, umowę o świadczenie usług faktoringowych z regresem nr (...). W ramach umowy faktor zobowiązał się do wykupywania wierzytelności pieniężnych faktoranta, powstałych lub mających powstać z tytułu dostarczonych towarów lub świadczonych usług w stosunku do odbiorcy, przedstawianych przez faktoranta i każdorazowo akceptowanych przez faktora. Faktorant zobowiązał się do zapłaty faktorowi prowizji stałej w wysokości 2% liczonej od wartości nominalnej wykupywanej wierzytelności, opodatkowanej podatkiem VAT w stawce 23%, przy czym minimalna wartość prowizji wynosiła 100 zł oraz prowizji zmiennej, opodatkowanej podatkiem VAT w stawce 23%, w wysokości 0,05% liczonej od wartości nominalnej wykupywanej wierzytelności za każdy dzień pomiędzy datą zapłaty przez faktora za wykupione faktury, a datą wpływu na konto faktoranta środków przeznaczonych na ich zaspokojenie.

Umową nr (...) z dnia 11 grudnia 2012 r. (...) Sp. z o.o. jako faktorant oraz (...) S.A. jako faktor dokonały na rzecz (...) S.A. przelewu wierzytelności przysługującej (...) Sp. z o.o. względem M. B. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą M. B. (...) z tytułu faktury VAT nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 r. z terminem płatności przypadającym na dzień 3 marca 2013 r. na kwotę 199 260 zł. Faktorant oświadczył w umowie, że nie istnieją żadne przeszkody umowne bądź ustawowe w dochodzeniu wierzytelności od odbiorcy oraz, że odbiorcy w momencie zawierania niniejszej umowy nie przysługują wobec faktoranta żadne zarzuty, mogące mieć wpływ na ograniczenie praw faktora z tytułu przelewanej wierzytelności wobec odbiorcy.

Ustalił Sąd Okręgowy, że w dniu 11 grudnia 2012 r. (...) Sp. z o.o. zawiadomiła M. B. o dokonaniu przelewu wierzytelności, wynikającej z faktury VAT nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 r. w kwocie 199 260 zł z terminem płatności do dnia 3 marca 2013 r. wraz ze wszelkimi związanymi z nią prawami na rzecz (...) S.A. z siedzibą w C., informując jednocześnie, iż należności z przelanej wierzytelności winny być kierowane na konto faktora.

M. B. podpisał w chwili powiadomienia oświadczenie o tym, że przyjmuje do wiadomości i oświadcza, że uznaje wierzytelność z tytułu w/w faktury za bezsporną, nieobciążoną jakimikolwiek zarzutami, w tym zaliczkami i potrąceniami oraz że akceptuje cesję i zobowiązuje się do bezwarunkowej zapłaty w/w kwot na konto (...) S.A.

Pomimo wezwania do zapłaty skierowanego do pozwanego, nie uregulował on należności, wynikającej z faktury VAT nr (...).

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty pozwany złożył oświadczenie o potrąceniu przysługującej mu wierzytelności względem faktoranta wynikającej z umowy pożyczki z dnia 20 listopada 2011 r. opiewającej na kwotę 200 000 zł. Pozwany podniósł, iż oświadczenie, które podpisał na dokumencie zawiadomienia o dokonaniu przelewu wierzytelności nie wyłączało możliwości potrącenia w stosunku do należności istniejących, ale wymagalnych dopiero po dacie złożenia oświadczenia.

Ostatecznie wierzytelność wynikająca z VAT nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 r. została częściowo uregulowana dwoma wpłatami dokonanymi przez M. B. w wysokości 15 000 zł każda w dniu 21 maja 2013 r., 5 lipca 2013 r. oraz wpłatą w wysokości 15 000 zł dokonaną przez S. T. w imieniu (...) Sp. z o.o. Łącznie na poczet powyższej wierzytelności dokonano wpłat w wysokości 45 000 zł i o tę kwotę powódka ograniczyła należność dochodzoną pozwem.

Wskazał Sąd Okręgowy, że w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wnosił także o dopozwanie w charakterze pozwanego (...) Sp. z o.o. w K. nie wskazując podstawy prawnej, z uwagi na podniesiony zarzut potrącenia, ewentualnie pozwany wnosił także o zawiadomienie w trybie art. 84 § 1 k.p.c. (...) Sp. z o.o. w K.. Sąd zawiadomił (...) Sp. z o.o. w K. o możliwości przystąpienia do sprawy w trybie art. 84 § 1 k.p.c. Zarządzeniem z dnia 20 maja 2014 r. Sąd Okręgowy zwrócił interwencję uboczną interwenienta ubocznego (...) Sp. z o.o. w K. wobec nieuzupełnienia braków formalnych w terminie. Ponownie w dniu 30 czerwca 2014 r. (...) Sp. z o.o. w K. wniosła interwencję uboczną po stronie pozwanej, a następnie w dniu 22 lipca 2014 r. interwencję uboczną złożył także S. T. osobiście. Wraz z tą interwencją S. T. złożył postanowienie Sądu Rejonowego (...) w K. XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 26 czerwca 2014 r., którym to postanowieniem wykreślono S. T. jako prezesa zarządu (...) Sp. z o.o. w K.. Przedmiotowe postanowienie zostało wydane wskutek uprawomocnienia się w dniu 10 kwietnia 2014 r. wyroku skazującego S. T. za przestępstwa wymienione w art. 18 ust. 2 k.s.h. W tej sytuacji S. T. z mocy prawa jest pozbawiony możliwości pełnienia funkcji prezesa zarządu spółki i z datą 10 kwietnia 2014 r. wygasł jego mandat do pełnienia funkcji członka zarządu. W rezultacie tego wniosku Sąd Okręgowy rozpoznał opozycję powódki co do interwencji ubocznej i postanowieniem z dnia 2 grudnia 2014 r. uwzględnił opozycję powódki co do interwencji ubocznej zarówno S. T. jako (...) Sp. z o.o. w K.. Przedmiotowe postanowienie uprawomocniło się wobec braku zażalenia interwenientów ubocznych na to postanowienie.

Czyniąc ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy każdorazowo wskazał dowody w oparciu o które je poczynił. Podał Sąd którym dowodom, w jakim zakresie i dlaczego dał wiarę, a którym jej odmówił.

Dokonując na kartach 440-440/2 akt oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, wskazał również Sąd Okręgowy dlaczego oddalił wniosek dowodowy o przesłuchanie w charakterze świadka S. T. (k: 440).

W tak poczynionych ustaleniach zważył Sąd Okręgowy, że powództwo podlega uwzględnieniu.

Podniósł Sąd Okręgowy, że pod pojęciem faktoringu mieszczą się transakcje polegające na nabywaniu przez faktorów od podmiotów gospodarczych (faktorantów) wierzytelności jeszcze niewymagalnych, które pochodzą głównie z umów o dostawę towarów lub o świadczenie usług. Faktor wykupuje faktury wystawione przez faktoranta i wypłaca mu kwotę określoną w fakturze, pomniejszoną o prowizję, przed terminem wymagalności płatności wystawionej faktury. Faktoring jest zatem umową nienazwaną, łączącą w sobie głównie elementy cesji wierzytelności i umowy zlecenia. Skutkiem prawnym zawarcia umowy sprzedaży wierzytelności przez przedsiębiorcę (faktoranta) jest przelew wierzytelności na rzecz faktora. Z tego względu wobec dłużnika nabywanej przez faktora wierzytelności skuteczność przelewu podlega ocenie w świetle art. 512 k.c., a dopuszczalność potrącenia przez dłużnika z przelaną wierzytelnością własnej wierzytelności wobec faktoranta na podstawie art. 513 k.c. Zawarcie umowy faktoringu umożliwia przedsiębiorcy finansowanie bieżącej działalności gospodarczej ze środków, należnych z tytułu zapłaty za wydany towar lub wykonaną usługę, w sytuacji, w której zapłata ze strony kupującego nie jest jeszcze wymagalna.

Jako, że umowa faktoringu należy do kategorii umów nienazwanych, sposób jej zawarcia i konsekwencje z tego wynikające, muszą być oceniane przez pryzmat przepisów ogólnych, dotyczących kontraktowania, z uwzględnieniem

przepisów szczególnych dla poszczególnych rodzajów umów nazwanych, jakich elementy stanowią składnik umowy nienazwanej.

Podniósł również Sąd Okręgowy, że „o ile zawarcie umowy faktoringu między powódką a faktorantem oraz jej obowiązywanie w czasie przekazywania faktorowi wierzytelności należnej od pozwanego nie nasuwa wątpliwości w oparciu o zgromadzone w sprawie dowody, o tyle kwestią sporną między stronami i wymagającą analizy, jest ewentualna zasadność potrącenia z wierzytelności powódki wierzytelności przysługującej pozwanemu względem faktoranta.

Art. 512 k.c. zd. 2 k.c. stanowi, iż dopóki zbywca nie zawiadomił dłużnika o przelewie, dokonanie innych aniżeli spełnienie świadczenia czynności prawnych między dłużnikiem, a poprzednim wierzycielem ma skutek względem nabywcy, chyba że w chwili ich dokonania dłużnik wiedział o przelewie. Art. 513 § 1 k.c. stanowi, że dłużnikowi przysługują względem nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie. Natomiast § 2 w/w przepisu określa, że dłużnik może z przelanej wierzytelności potrącić wierzytelność, która mu przysługuje względem zbywcy, chociażby stała się wymagalna dopiero po otrzymaniu przez dłużnika zawiadomienia o przelewie; nie dotyczy to jednak wypadku, gdy wierzytelność przysługująca względem zbywcy stała się wymagalna później niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu”.

W kontekście uznania możliwości zastosowania powołanych wyżej przepisów w niniejszej sprawie uznał Sąd Okręgowy, że najdonioślejsze znaczenie ma oświadczenie pozwanego, złożone w dniu 11 grudnia 2012 r., a stwierdzające, iż dłużnik powziął wiadomość o przelewie wierzytelności oraz że powyższą wierzytelność uznaje za bezsporną i nieobciążoną jakimikolwiek zarzutami, w tym zaliczkami i potrąceniami. Dłużnik stwierdził ponadto, że zobowiązuje się do bezwarunkowej zapłaty kwoty 199 260 zł.

Podniósł Sąd, że „w doktrynie i orzecznictwie podkreśla się, że nie jest wykluczona możliwość zrzeczenia się przez dłużnika zarzutów, przysługujących mu zarówno względem wierzyciela, jak też względem nabywcy wierzytelności. Istotne jest przy tym spełnienie dwóch warunków dopuszczalności takiego oświadczenia woli.

Pierwszym z warunków jest nieistnienie przepisów prawnych, które wyłączałyby taką możliwość w konkretnym przypadku. Warunek ten należy uznać za spełniony w niniejszej sprawie, bowiem odmiennie aniżeli choćby Ustawa o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), przepisy Kodeksu cywilnego, jakie znajdują zastosowanie w odniesieniu do umowy faktoringu, takiego ograniczenia nie przewidują.

Drugim z warunków koniecznych dla uznania skuteczności powyższej czynności jest objęcie sferą świadomości dłużnika tych zarzutów, z których zgłaszania dobrowolnie rezygnuje. Nie jest koniecznym by możliwość powoływania się na nie istniała w chwili złożenia oświadczenia woli o zrzeczeniu, ponieważ dłużnik może skutecznie zrzec się także tych zarzutów, które będzie mógł podnieść w późniejszym czasie, o ile ich istnienie przewidywał lub mógł przewidzieć.

Oświadczenie o zrzeczeniu się zarzutów może być wyrażone w sposób dorozumiany i zgodnie z ogólną regułą interpretacyjną oświadczeń woli z art. 60 k.c. ograniczone do zachowania się osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny. Dostosowując powyższe do realiów niniejszej sprawy należy stwierdzić, iż składając oświadczenie, znajdujące się na k. 36 akt, dłużnik M. B. skutecznie zrzekł się prawa powoływania zarzutu potrącenia wszelkich wierzytelności, przysługujących mu względem cedenta na chwilę powiadomienia, choćby były one jeszcze niewymagalne. Z całą pewnością bowiem pozwany mógł przewidzieć w dniu 12 grudnia 2012 r., że wierzytelność, wynikająca z umowy pożyczki z dnia 20 listopada 2011 r. opiewająca na kwotę 200 000 zł stanie się wymagalna w dniu 31 grudnia 2012 r., skoro termin zwrotu pożyczki do dnia 31 grudnia 2012 r. został na tejże umowie w sposób wyraźny wskazany. Jeśli zatem dłużnik liczył się z możliwością potrącenia wzajemnych należności pomiędzy nim a cedentem, a jednocześnie oświadczył, że wierzytelność przelana na powódkę nie jest obciążona żadnymi zarzutami, w tym potrąceniami i zobowiązuje się do jej bezwarunkowej zapłaty, to jego oświadczenie woli należy potraktować jako skuteczne zrzeczenie się podnoszenia zarzutu potrącenia przeciwko faktorowi. Zgodnie z art. 84 § 1 k.c. gdy oświadczenie woli zostało złożone innej osobie, uchylenie się od skutków prawnych z powołaniem się na błąd co do treści czynności prawnej dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd zostanie wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej

winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością taki błąd zauważyć. W tym miejscu należy stwierdzić znany w literaturze pogląd, że dłużnik przelanej wierzytelności, który wyraził zgodę na przelew, w określonej sytuacji faktycznej traci uprawnienie do powoływania się na znane mu wówczas okoliczności, o których nie powiadomił cesjonariusza. Niewątpliwie mamy do czynienia z taką sytuacją w niniejszej sprawie. Pozwany zachował się w stosunku do powódki w sposób nielojalny graniczący z podstępem, gdyż trudno mówić o braku świadomości prawnika, iż istnieje wierzytelność, natomiast jej wymagalność jest określona terminem późniejszym. Nie zmienia to w żaden sposób istoty sprawy, a mianowicie faktu, iż istnieje wierzytelność, o której winien poinformować w tym przypadku powódkę.

Za taką interpretacją zachowania pozwanego przemawia także istota umowy faktoringu, łączącej powódkę z cedentem. Powódka zastrzegła bowiem w umowie o świadczenie usług faktoringowych z regresem, iż wierzytelności pieniężne, nabywane od faktoranta, będą każdorazowo akceptowane przez faktora. Jednocześnie powódka dołożyła wszelkiej staranności w weryfikacji czy przedstawiona przez faktoranta wierzytelność jest uznawana przez dłużnika i nie rości ona praw do modyfikacji jej wysokości, czy też kwestionowania samej wymagalności.

Uznanie możliwości potrącenia należności powódki względem pozwanego z należnością pozwanego względem faktoranta stanowiłoby zbyt daleko idącą ingerencję w interes nabywcy wierzytelności, który i tak doznaje istotnego ograniczenia na kanwie przepisów art. 512 k.c. oraz art. 513 k.c. Zbycie wierzytelności przyszłych ma charakter definitywny i w definitywny sposób kształtuje sytuację prawną nabywcy oraz dłużnika. Dłużnik i zbywca wierzytelności nie mogą zatem - bez zgody nabywcy - skutecznie modyfikować tej sytuacji m.in. w wyniku podejmowanych między nimi czynności prawnych mających na celu zdecydowanie o bycie prawnym wierzytelności przyszłej lub jej modyfikacji po dokonaniu cesji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2006 r. w sprawie IV CSK 96/05). Regulację art. 512 k.c. stosuje się przeciw do wszelkich czynności prawnych, które wywierają wpływ na istnienie, treść, zakres i trwałość długu, a zatem także jeśli chodzi o potrącenie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 21.02.2013 r., V ACa 724/12 i wyrok Sądu Najwyższego z 3.10.2007 r., IV CSK 160/07, wyrok Sądu Najwyższego z 16.04.2014 r., V CSK 311/13).

Wskazał Sąd Okręgowy, że zarówno art. 512 k.c. oraz 513 k.c. nie mają charakteru *ius cogens* i mogą być przez strony modyfikowane w drodze dyspozycji, a jako modyfikację treści tego przepisu należy potraktować opisane wyżej oświadczenie dłużnika, odnoszące swój skutek do roszczenia, stwierdzonego fakturą VAT nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 roku. W każdym razie nabywca wierzytelności musi mieć określony wpływ na ukształtowanie się własnej sytuacji prawnej w związku z dokonaną cesją wierzytelności przyszłej i w sytuacji, która stała się przyczyną niniejszego procesu, uczynił to w sposób jednoznaczny. Odmienne aniżeli pozwany, który usiłował implikować swe uprawnienia do dokonania potrącenia z okoliczności, których istnieniu stanowczo zaprzeczył w chwili powzięcia informacji o przelewie.

Oświadczenie woli dłużnika należało zinterpretować zgodnie z art. 65 § 1 k.c. jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. Oświadczenie dłużnika, zawarte w zawiadomieniu o dokonaniu przelewu wierzytelności k. 36 akt sprawy, należy wyklądać według metody mieszanej, tj. uwzględniając zarówno jego aspekt subiektywno-indywidualny, oparty na rzeczywistej (psychologicznej) woli osoby składającej oświadczenie oraz aspekt obiektywny, który akcentuje zdolność percepcyjną osoby, do której oświadczenie dociera i nakazuje nadać mu takie znaczenie, jakie mógł mu obiektywnie przypisać odbiorca.

Przytoczył Sąd Okręgowy uzasadnienie uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., wydanej w sprawie III CZP 66/95.

Stwierdził Sąd Okręgowy, że pozwany (dłużnik) oraz powódka (faktor) nie przyjmowali w dniu 11 grudnia 2012 r. tożsamego znaczenia oświadczenia dłużnika o uznaniu wierzytelności za bezsporne i nieobciążone jakimikolwiek zarzutami, w tym zaliczkami i potrąceniami. Według twierdzeń dłużnika oświadczenie to nie wyłączało możliwości zastosowania potrącenia w stosunku do należności istniejących, ale wymagalnych dopiero po dacie złożenia oświadczenia. Według twierdzeń faktora oświadczenie to stanowiło jednoznaczną deklarację wyłączenia możliwości

potrącenia w stosunku do wierzytelności objętej cesją. Wobec zaistnienia rozbieżności, wykładnia oświadczenia woli pozwanego winna być dokonywana w oparciu o normatywny punkt widzenia odbiorcy.

Użycie w oświadczeniu zwrotów o „uznaniu za bezsporne, nieobciążone jakimikolwiek zarzutami (...) w tym potrąceniami”, o „akceptacji cesji i zobowiązaniu do bezwarunkowej zapłaty w/w na konto (...) S.A.” jest klarownym wyrazem uznania zarzutu potrącenia, także przyszłego, za nieistniejący, względnie zrzeczenia się tegoż zarzutu poprzez zastrzeżenie braku możliwości powoływania się nań w toku egzekucji wierzytelności.

Nie bez znaczenia dla powyższego kierunku interpretacji oświadczenia woli pozwanego pozostaje również kontekst sytuacyjny jego złożenia. Na cause, która legła u podstaw przejęcia wierzytelności przez faktora, złożył się nie tylko fakt istnienia należności, lecz także możliwość jej dochodzenia. Gdyby bowiem faktor miał świadomość, iż należność z faktury VAT nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 r. obciążona jest zarzutem potrącenia, prawdopodobnie nie dokonałby jej przejęcia, skoro zgodnie z umową o świadczenie usług faktoringowych z regresem, uzależnił dokonywanie wykupu wierzytelności faktoranta od potwierdzenia powstania i bezsporności wierzytelności pieniężnej, objętej fakturą.

Aby zatem wykazać, iż oświadczenie dłużnika o braku obciążeń, w tym potrąceń, dotarło do adresata w formie zniekształconej błędną i nieusprawiedliwioną percepcją, należałoby dowieść, iż adresat ten ponosi winę w zakresie błędnego odbioru bądź też nie wykazał należytej staranności i nie zażądał doprecyzowania zwrotów nieklarownych. Powyższe nie zaistniało w niniejszej sprawie, bowiem, jak już była o tym mowa, faktor dołożył wszelkiej staranności jeśli chodzi o treść oświadczenia dłużnika, proponowaną w szablonie zawiadomienia o cesji. Oświadczenie nie jest rozbudowane, dłużnik z całą pewnością miał przed podpisaniem możliwość zapoznania się z jego treścią, a jeśli miał świadomość istnienia wymagalnych w przyszłości należności, przysługujących mu względem faktoranta, winien był to wykazać na tym etapie. Podnoszenie przez dłużnika argumentów o tym, jakoby ze względu na brak wymagalności nie mógł takich zastrzeżeń poczynić, jest bezzasadne. Oświadczenie o braku jakichkolwiek zarzutów, a następnie podniesienie tych zarzutów w sytuacji, gdy w chwili oświadczenia możliwość powoływania się na nie, choćby w przyszłości, była dłużnikowi wiadoma, jawi się jako celowe wprowadzenie powódki w błąd.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy nie uznał zarzutu potrącenia, złożonego przez pozwanego za skuteczny.

Należna od pozwanego na rzecz faktora kwota 154 260 zł wynika z faktury VAT nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 r., a kwota 8 040,05 zł stanowi odsetki ustawowe za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego z powyższej faktury, których to podstaw kwot pozwany nie kwestionował.

Przelew wierzytelności, wynikającej z tej faktury, między (...) Sp. z o.o. a (...) S.A., dokonał skutecznej cesji uprawnień przysługujących faktorantowi względem pozwanego. Przelew ten mógł być dokonany zgodnie z art. 509 § 1 k.c. bez zgody dłużnika. Z chwilą przejścia na powódkę uprawnień do egzekucji należności, wynikającej z faktury VAT nr (...) z dnia 4 grudnia 2012 r., powódce przysługiwały wszelkie związane z wierzytelnością prawa. W szczególności żądanie odsetek, o czym stanowi art. 509 § 2 k.c.

Za bezzasadny należy uznać również zarzut pozwanego dotyczący określenia wartości dochodzonego roszczenia. Powódka dochodzi należności z tytułu faktury VAT nr (...) na kwotę 199 260 zł, którą nabyła w związku z zawarciem umowy o przelew wierzytelności od zbywcy (...) Sp. z o.o. Powódka dochodziła od pozwanego należności z tytułu faktury VAT, a nie regresu wynikającego z umowy faktoringowej. Nadto wskazać należy, iż wbrew twierdzeniom pozwanego w świetle postanowień umowy faktoringowej, nie można było wypowiedzieć tejże umowy przed uregulowaniem i rozliczeniem należności. Zarzuty co do wysokości roszczenia nie zostały w żaden sposób wykazane przez pozwanego, natomiast powódka w sposób prawidłowy je wyliczyła i określiła podstawę tego żądania.

Sąd Okręgowy zasądził należność główną na podstawie art. 509 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 647 k.c. i nast.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zasądzając je w całości od pozwanego na rzecz powódki. Na koszty procesu złożyła się opłata od pozwu w wysokości 8 115 zł, opłata od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz minimalne wynagrodzenie dla pełnomocnika w kwocie 3 600 zł, ustalone w oparciu o § 6 pkt. 6 Rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Wyrok zaskarżył apelacją pozwany, w całości, i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego i nie nadanie odpowiedniego waloru dowodowego złożonemu przez pozwanego oświadczenia zawartego w piśmie z dnia 11 grudnia 2012 r., co doprowadziło do błędnego wniosku w zakresie możliwości złożenia przez pozwanego zarzutu potrącenia wobec powódki,
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego w postaci złożonego oświadczenia o wypowiedzeniu umowy z dnia 23 września 2013 r., co skutkowało poczynieniem błędnych ustaleń faktycznych co do zasadności powództwa w kontekście utraty legitymacji czynnej po stronie powodowej,
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niedokonanie rzetelnego i wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego dotyczącego zwrotu wypłaconej kwoty, zwrotnego przejścia na Faktoranta finansowanych wierzytelności, co skutkowało poczynieniem błędnych ustaleń faktycznych co do zasadności powództwa w kontekście możliwości bezpodstawnego wzbogacenia stronie powodowej,
- art. 227 k.p.c. w zw. z 232 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie tj. nieprzeprowadzenie z dowodu z zeznań świadka S. T. mającego istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w sytuacji niewyjaśnienia dostatecznie okoliczności spornych w sprawie, co w dużej mierze utrudniło obronę pozwanemu, oraz przełożyło się na błąd w ustaleniach faktycznych, pomimo iż pozwany w stosownym czasie złożył wniosek o przesłuchanie w/w świadka, a Sąd pierwszej instancji dopuścił przedmiotowy dowód jednak go nie przeprowadził bez uzasadnionego wyjaśnienia zaistniałego stanu, w tym zakresie także nie zasadne pominiecie zeznań strony pozwanej,
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewłaściwe uzasadnienie wyroku albowiem sąd I instancji nie odniósł się do faktów mających istotne znaczenie dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności co do zwrotu kwoty aktualnie dochodzonej od pozwanego, a zwróconej przez faktoranta na rzecz faktora w trakcie mniejszego postępowania sądowego, oraz wypowiedzenia umowy przez faktoranta faktorowi pismem z dnia 23 września 2013 r.,
- art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z przesłuchania S. T. i zaniechanie ustalenia w jakikolwiek zakresie stanu faktycznego na czas wyrokowania, w szczególności co do istnienia roszczeń po stronie (...) sp. z o.o. wobec pozwanego, oraz woli dalszego dochodzenia wobec pozwanego przez (...) sp. z o.o. scedowanej wierzytelności w ramach umowy faktoringowej,
- art. 316 § 1 k.p.c. albowiem Sąd wydając wyrok nie wziął pod uwagę stanu rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, a w szczególności uregulowania wierzytelności dochodzonej wobec pozwanego przez faktoranta (...) sp. z o.o., skutków prawnych wypowiedzenia umowy faktoringowej z dnia 23 września 2013 r. dokonanej przez faktorant,
- nierozpoznanie istoty sprawy w zakresie podnoszonego przez stronę pozwaną zarzutu uiszczenia przez (...) sp. z o.o. wierzytelności dochodzonej aktualnie przez powódkę od pozwanego, w kontekście jej wpływu na prawne możliwości ponownego jej dochodzenia od pozwanego w ramach niniejszego postępowania, w aspekcie doprowadzenia do bezpodstawnego wzbogacenia po stronie powodowej;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 61 k.c. albowiem Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił złożonego przez faktoranta oświadczenia o wypowiedzeniu umowy na świadczenie usług faktoringowych faktorowi a objętego pismem z dnia 23 września

2013 r., co w konsekwencji przyczyniło się do błędu w ustaleniach faktycznych, jak i nierozpoznania istoty sprawy w niniejszym postępowaniu,

- art. 410 § 2 k.c. albowiem Sąd pierwszej instancji zasądził należność, która prowadzi do bezpodstawnego wzbogacenia strony powodowej, ponieważ podstawa świadczenia po stronie pozwanej odpadła z chwilą uregulowania należności dochodzonej niniejszym powództwem przez faktoranta spółkę (...) sp. z o.o. na rzecz powódki,
- naruszenie przepisu art. 5 k.c. albowiem strona powodowa czyni ze swego prawa w postaci nabycia wierzytelności wobec pozwanego użytek, który jest sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa albowiem wypłacona przez powódkę kwota mu została zwrócona, a wierzytelność dochodzona niniejszym powództwem przeszła zgodnie par 6 pkt 3 umowy o świadczenie usług faktoringowych z regresem na faktoranta czyli (...) spółka z o.o., co pozbawia tym samym powódkę legitymacji czynnej w niniejszej sprawie,
- art. 65 § 1 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni woli oświadczenie złożonego przez pozwanego w zakresie rzekomego zrzeczenia się przez niego zarzutu potrącenia wobec niewymagalnych jeszcze wierzytelności faktoranta, bez uwzględnienia okoliczności w których złożono to oświadczenie, jak również selektywnego i jednostronnego podejścia do dokonywania przez Sąd pierwszej instancji wykładni spornego oświadczenia pozwanego, w oderwaniu od jego prawno-gospodarczego charakteru,
- art. 513 k.c. poprzez jego błędną subsumpcję, która doprowadziła do nieuwzględnienia znaczenia prawnego zarzutu potrącenia złożonego przez pozwanego stronie powodowej,

wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, według norm przepisanych,

ewentualnie o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach celem uzupełnienia postępowania dowodowego we wskazanym kierunku pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, wg norm przepisanych, o zasądzenie których od powódki na swoją rzecz wnosil pozwany.

Na podstawie art. 382 k.p.c. wnosil o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznania świadka S. T. oraz strony pozwanej na okoliczności wskazane w treści pozwu.

Na podstawie art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c. wnosil o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z pozwu z powództwa M. B. przeciwko (...) sp. z o.o. i załączonych do niego dokumentów na okoliczność istnienia po stronie pozwanej roszczeń względem (...) sp. z o.o. Pozwany nie mógł wcześniej powołać tych dokumentów, albowiem pozew przeciwko w/w spółce został złożony po tym jak Sąd pierwszej instancji zamknął rozprawę w niniejszej sprawie.

Powódka w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego (k: 573 - 581).

Rozpoznając apelację pozwanego Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja podlega uwzględnieniu, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty zasługiwały na podzielenie.

Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe i przeprowadził dowód z przesłuchania pozwanego, dzieląc tym samym zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 zdanie 1 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z

przesłuchania pozwanego. Pozwany wezwany na rozprawę wyznaczoną na 20 maja 2014 r. nie stawiał się przedkładając zawiadomienie go jako pełnomocnika procesowego strony o rozprawie w sprawie o rozwód toczącej się przed Sądem Okręgowym w Tarnowie (k: 242, 184, 237).

Na rozprawie w dniu 20 maja 2014 r. co prawda Sąd postanowił „wezwać strony do osobistego stawiennictwa pod rygorem pominięcia dowodu z przesłuchania stron” (k: 252), jednak w wezwaniu skierowanym do pozwanego (k: 254) brak jest informacji o skutkach niestawiennictwa na rozprawie wyznaczonej na 1 lipca 2014 r. Na tej rozprawie Sąd ponownie postanowił wezwać pozwanego „do osobistego stawiennictwa pod rygorem pominięcia dowodu z przesłuchania stron” (k: 286/2), jednak pozwany został wezwany na rozprawę wyznaczoną na 27 sierpnia 2014 r. bez pouczenia o skutkach niestawiennictwa (k: 288), pozwany nie stawiał się, a Sąd Okręgowy nie podjął decyzji co do bytu tegoż dowodu osobowego. O kolejnej rozprawie wyznaczonej na 2 grudnia 2014 r. pozwany został zawiadomiony (k: 386, k: 396), po czym na rozprawie w dniu 17 lutego 2015 r. Sąd nie podjął decyzji co do dowodu z przesłuchania pozwanego.

Skoro formalnie Sąd Okręgowy nie wydał postanowienia dowodowego w przedmiocie dowodu z przesłuchania pozwanego, uznał Sąd Apelacyjny, iż w apelacji strona mogła skutecznie podnieść to uchybienie procesowe (art. 162 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.).

W oparciu o przesłuchanie pozwanego Sąd Apelacyjny ustala, że w dacie złożenia oświadczenia przygotowanego przez stronę powodową (k: 36) pozwany posiadał niewymagalną wierzytelność z tytułu udzielonej pożyczki w kwocie 200 000 zł spółce (...). Przed złożeniem oświadczenia i w dacie jego złożenia strony nie prowadziły rozmów co do rozliczeń finansowych pozwanego ze spółką (...), jak i z innymi podmiotami, jak również o istniejących wierzytelnościach pozwanego w stosunku do spółki (...). Pozwany jako inżynier projektu współpracował ze spółką (...) w K., spółką (...) i S. T., przy budowach realizowanych przez spółkę (...). Zobowiązania finansowe spółka (...) wobec pozwanego realizowała, współpraca układała się dobrze. Pozwany nie miał podstaw – z uwagi na przebieg dotychczasowej współpracy – zakładać, że udzielona przez niego spółce (...) pożyczka w kwocie 200 000 zł, z terminem płatności 31 grudnia 2012 r., nie zostanie zwrócona. Przez pryzmat pozytywnej oceny współpracy z (...) sp. z o.o. w K. (faktorantem), brak rozmowy na temat kondycji finansowej pozwanego (odbiorcy) oraz powiązań finansowych ze spółką (...), rozliczeń finansowych pozwanego z tą spółką lub z innymi podmiotami, pozwany podpisał (złożył oświadczenie) dokument jak na karcie 36 „rozumiejąc je, że na datę złożenia oświadczenia nie ma wymagalnych roszczeń, zarzutów względem spółki (...)”. Miał natomiast niewymagalną wierzytelność z umowy pożyczki. „Gdyby spółka (...) w terminie (do 31.12.2012 r.) zwróciła pożyczkę, oświadczenie o potrąceniu wierzytelności z pożyczki z wierzytelnością powódki (wymagalna 4 marca 2013 r. – płatna do 3.03.2013 r.) byłoby nieskuteczne” (dowód: przesłuchanie pozwanego k: 611/2 00:02:50-00:21:50).

Sąd Apelacyjny dał wiarę przesłuchaniu pozwanego. W sprzeciwie podniesione zarzuty, w tym potrącenia wierzytelności z umowy pożyczki, twierdzenia co do okoliczności współpracy ze spółką (...), wskazane dowody z dokumentów, uzasadniają to przesłuchanie jako logiczne, konsekwentne stanowisko w toku procesu – zatem jako przekonujące, uznał je Sąd za wiarygodne.

Podziela Sąd Apelacyjny obszernie przytoczone ustalenia dokonane przez Sąd Okręgowy, ze zmianą co do znaczenia i rozumienia przez strony oświadczenia złożonego przez pozwanego (odbiorcę) po zawiadomieniu go o dokonaniu przelewu wierzytelności pomiędzy powódką – faktorem a spółką (...) w K. (faktorantem), o czym poniżej, jako znajdujące oparcie w materiale zgromadzonym w sprawie i w zakresie podzielonym – ocenionym zgodnie z regułami wskazanymi w art. 233 § 1 k.p.c.

Co do zarzutów naruszenia prawa procesowego opisanych w punkcie 1. apelacji zarzucających błąd w ustaleniach faktycznych to – w ocenie Sądu Apelacyjnego w istocie apelacja zarzuca sprzeczność istotnych ustaleń Sądu Okręgowego z zebrany w sprawie materiale dowodowym. Zauważyć bowiem należy, że sprzeczność, która mogłaby mieć wpływ na wynik sprawy zachodzi wtedy, gdy powstaje dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie a konkluzją do jakiej dochodzi sąd na podstawie tego materiału. W istocie rzeczy chodzi tu o sytuację, gdy

sąd zebrał materiał dowodowy, ale źle go ocenił. Owa sprzeczność polega na przeinaczeniu treści dowodu, a ponadto obejmuje wszelkie wypadki wadliwości wynikające z naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., a więc błędy popełnione przy ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego. Sprzeczność ta występuje w przypadku, gdy sąd pominie pewne zebrane w sprawie dowody – wbrew obowiązkowi oceny całokształtu okoliczności sprawy, gdy przyjmie pewne fakty za udowodnione, chociaż nie zostały one w ogóle lub nawet dostatecznie potwierdzone, a wreszcie wtedy, gdy ocena materiału dowodowego koliduje z zasadami doświadczenia życiowego lub regułami logicznego wnioskowania, co oznacza, że sąd wyprowadził błędny logicznie wniosek z ustalonych przez siebie okoliczności.

W ocenie Sądu Apelacyjnego tak rozumianych uchybień w zakresie oceny dowodu rzeczowego umów, z których wywodzone jest roszczenie na gruncie rozpoznawanej sprawy można postawić Sądowi Okręgowemu.

Po pierwsze, sięgając do zapisów § 6. Umowy o świadczenie usług faktoringowych z regresem Nr (...), zmienionej aneksem (k: 24), zauważyć należy, iż strony tej umowy powódka – faktor oraz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. – faktorant postanowiły w § 6. pkt 7, iż wydany przez faktoranta powódce weksel własny kaucyjny, niepełny stanowi zabezpieczenie ewentualnych roszczeń faktora wobec faktoranta mogących wynikać z w/w umowy. W § 6. pkt 1-3 strony umowy wskazując co oznacza umowa faktoringowa z regresem, iż wobec braku zapłaty przez odbiorcę (pозwanego) całości lub części wykupywanych faktur, we wskazanym terminie, faktor zastrzegł sobie prawo do wezwania faktoranta do zwrotu kwoty otrzymanej z tytułu wykupu niezapłaconych faktur na warunkach podanych w punkcie 3. Zgodnie z punktem 3. faktorant zobowiązał się, na wezwanie faktora, do zwrotu w ciągu 7 dni kwoty otrzymanej z tytułu wykupu niezapłaconych faktur wraz z należną prowizją faktoringową. Strony umowy faktoringowej w § 6. pkt 3 zdanie 2 wskazały, czyniąc – wobec zawarcia umowy cesji zwrotnej – „dodatkowy, potwierdzający skutek” – co było zbędne – zapis, iż „zwrot w/w kwoty powoduje zwrotne przejście na faktoranta finansowanych wierzytelności” (k: 21 akt).

W tym miejscu należy sięgnąć do umowy o przelew wierzytelności Nr (...) zawartej 11.12.2012 r. pomiędzy (...) Sp. z o.o. w K. reprezentowaną przez (zarząd jednoosobowy) prezesa zarządu S. T. (faktorant) a powódką (...) S.A. w C. (faktor), przedmiotem której była wierzytelność posiadana przez faktoranta z tytułu faktury VAT nr (...) z 4.12.2012 r. w kwocie 199 260 zł, w wysokości 199 260 zł, termin płatności 3.03.2013 r., przysługująca od pozwanego (odbiorcy) (k: 32).

Uszło uwagi Sądu Okręgowego, co jest bezsporne w sprawie, iż odbiorca – pozwany na rzecz powódki, a spółka (...) jako faktorant przed wytoczeniem powództwa w rozpoznawanej sprawie (tj. 16.08.2013 r. k: 2) na poczet wypłaconej przez faktora kwoty 154 506,20 zł (§ 6. umowy) zapłacili odpowiednio: 30 000 zł (2 x 15 000 zł k: 80 i 81 akt) oraz 15 000 zł (k: 82 akt), zaś co do pozostałej kwoty 109 506,20 zł powódka również została zaspokojona, w drodze egzekucji, co powódka przyznała. Zatem kwota 109 506,20 zł z tytułu wypłaconych faktorantowi z tytułu w/w umowy przelewu wierzytelności (po uwzględnieniu wpłat w łącznej kwocie 45 000 zł, 154 506,20 zł – 45 000 zł) została zapłacona – wyegzekwowana w drodze egzekucji prowadzonej o tytuł wykonawczy – nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym z dnia 10 września 2013 r. przez Sąd Okręgowy w Częstochowie, sygn. akt V GNc 201/13 (akta w załączeniu), któremu w dniu 25.10.2013 r. nadano klauzulę wykonalności. Pozew w sprawie z powództwa powódki – faktora przeciwko faktorantowi oraz S. T. został wniesiony po wytoczeniu powództwa w rozpoznawanej sprawie (nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla k: 46 akt, V GNc 201/13 Sądu Okręgowego w Częstochowie). Zauważyć należy, iż w pozwie w w/w sprawie powódka powoływała się na stosunek podstawowy, który wykazywała dokumentami dołączonymi do pozwu.

Należność z nakazu zapłaty została wyegzekwowana, jak wskazano, w drodze postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym (...) w K. A. D. z wniosku powódki przeciwko faktorantowi (zbywcy wierzytelności) (...) Sp. z o.o. w K., w sprawie Km 2534/13. Postępowanie w tej sprawie zostało zakończone postanowieniem z dnia 20.12.2013 r., zatem przed wydaniem zaskarżonego wyroku (k: 155-157).

Powyższe oznacza, że kwota otrzymana przez faktoranta od powódki – faktora z tytułu wykupu niezapłaconej faktury (wskazanej w umowie przelewu wierzytelności k: 32) – 154 260 zł została zwrócona (w formie wpłaty 45 000 zł a 109

506,20 zł – w drodze egzekucji) wraz z należną prowizją faktoringową (nakaz zapłaty w sprawie V GNC 201/13 Sądu Okręgowego w Częstochowie).

Treść § 6. pkt 3 zapisu umowy faktoringowej jest prosta, nie nasuwa żadnych – w ocenie Sądu Apelacyjnego – wątpliwości interpretacyjnych.

To powódka jest autorem umowy faktoringowej.

Prosta treść zapisu w/w, cel – jaki strony umowy zamierzały osiągnąć kreując stosunek obligacyjny – nie uzasadnia, jak tego oczekuje pełnomocnik powódki (por. oświadczenie złożone na rozprawie apelacyjnej 00:20:46 k: 597/2) przyjęcia, iż w/w zapis § 6.3 pojęciem „zwrot” nie obejmuje należności wyegzekwowanej.

Uwzględniając powyższe, stwierdzić należy, iż „odzyskanie” przez powódkę – faktora, nabywcę wierzytelności kwoty otrzymanej przez faktoranta ((...) Sp. z o.o. w K. – zbywcę wierzytelności) z tytułu wykupu niezapłaconej faktury (k: 33, 34) wraz z prowizją faktoringową (objętą nakazem zapłaty w sprawie V GNC 201/13 Sądu Okręgowego w Częstochowie) – czyli „zwrot w/w kwoty” – spowodował zwrotne przejście na faktoranta finansowanych wierzytelności.

Wierzytelność z faktury VAT Nr (...) powróciła do cedenta – faktoranta. Zaskarżony wyrok został wydany w dniu 3 marca 2015 r. Zgodnie z regulacją art. 316 § 1 k.p.c. wydając wyrok sąd bierze za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. W ocenie apelującego Sąd Okręgowy naruszył w/w regulację prawną, bo „powódka wobec cesji zwrotnej nie miała legitymacji czynnej w dacie wyrokowania”.

Zarzut ten jednak nie mógł odnieść zamierzonego skutku.

Zgodnie bowiem z art. 192 pkt 3 k.p.c. zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy; nabywca może jednak wejść na miejsce zbywcy za zezwoleniem strony przeciwnej. W dacie wytoczenia powództwa powódce przysługiwała wierzytelność z faktury VAT Nr (...) w stosunku do pozwanego. Wskutek cesji zwrotnej, co miało miejsce w toku sporu, po zakończeniu postępowania egzekucyjnego w sprawie Km 2534/13 co miało miejsce 20.12.2013 r., wierzytelność powróciła do cedenta – faktoranta, który mógł wejść za zezwoleniem pozwanego w miejsce powódki do procesu, co jednak nie nastąpiło. Zatem, powódce nadal przysługiwała legitymacja czynna, choć w przypadku prawomocnego orzeczenia uwzględniającego powództwo, przy założeniu nieskutecznego podniesienia przez pozwanego zarzutu potrącenia (faktorant – cedent), spółka (...) mogłaby wnioskować o wydanie tytułu wykonawczego na swoją rzecz.

S. T. prezes jednoosobowego zarządu (...) sp. z o.o. w K., co jest okolicznością bezsporną, z dniem 10 kwietnia 2014 r. utracił prawo pełnienia funkcji prezesa członka zarządu spółki i wygasł jego mandat. Przed tą datą, pismem z 23 września 2013 r. wypowiedział umowę o przelew wierzytelności Nr (...), o czym powiadomiła dłużnika – pozwanego (por. pisma k: 313, dow. nadania przesyłki do powódki z datą 27.09.2013 r. i pozwanego k: 314).

Oświadczenie to jednak z uwagi na treść art. 192 pkt 3 k.p.c., o czym wyżej była mowa, nie uzasadnia podzielenia zarzutu braku legitymacji czynnej po stronie powódki.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, wyrażone na karcie 440 akt co do pominięcia dowodu z zeznań świadka S. T. jako prawidłowe, nie zachodzi potrzeba jego powtórzenia, stąd odesłanie na w/w kartę akt.

Podziela również Sąd ocenę dowodów osobowych dokonaną przez Sąd Okręgowy, ale nie podziela ustaleń w przedmiocie skuteczności złożonego przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu przysługującej mu wierzytelności z umowy pożyczki w stosunku do spółki (...), oceny prawnej tegoż zarzutu, podzielenie którego w ocenie Sądu Apelacyjnego uzasadniało uwzględnienie apelacji wobec podzielenia zarzutu naruszenia prawa materialnego, a to 513 k.c. oraz 61 k.c. i 65 k.c.

Sąd Apelacyjny w oparciu o materiał zgromadzony w sprawie, w tym przesłuchanie pozwanego ustala, że apelujący nie zrzekł się zarzutu potrącenia umowy pożyczki i skutecznie złożył oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności

przysługującej mu w stosunku do cedenta, faktoranta, z wierzytelnością nabytą przez powódkę na podstawie umowy o przelew wierzytelności (k: 32) wskazanej w umowie „o świadczenie usług faktoringowych, aneksowanej (k: 19 - 24), zgodnie z którą wykup wierzytelności będzie następował w drodze umów o przelew wierzytelności” (k: 1 pkt 2. k: 19).

Co do oświadczenia pozwanego z daty 12.12.2012 r., znajdującego się pod zawiadomieniem faktoranta z daty 11.12.2012 r. o dokonaniu przelewu wierzytelności – w ramach umowy faktoringowej – należnej od pozwanego z tytułu faktury VAT nr (...) z 4.12.2012 r. w kwocie 199.260 zł termin płatności 03.03.2013 r. w wysokości 199 260 zł wraz z wszelkimi związanymi z nią prawami na rzecz powódki, na gruncie rozpoznawanej sprawy ustala Sąd Apelacyjny, iż apelujący nie zrzekł się zarzutu potrącenia istniejącej wierzytelności, lecz niewymagalnej wysokości 200 000 zł z tytułu umowy pożyczki, zawartej z faktorantem z terminem zwrotu do dnia 31 grudnia 2012 r. (k: 83).

Zgodnie z regulacją art. 513 § 2 k.c. pozwany mógł potrącić wierzytelność, która mu przysługiwała względem zbywcy – faktoranta, która to wierzytelność stała się wymagalna 1 stycznia 2013 r., zatem wcześniej niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu, która stała się wymagalna 4 marca 2013 r.

Jak wynika z przesłuchania stron (prezesa zarządu powódki) M. K. (k: 356/2) oraz pozwanego (k: 611/2 00:02:50) rozumienie oświadczenia było odmienne.

Autorem tekstu oświadczenia była powódka, profesjonalista – faktor. Prezes zarządu powódki M. K. m.in. zeznał, że „gdyby wiedzieli o pożyczce, nie wykupiliby tych faktur”.

Pozwany jest prawnikiem, radcą prawnym. Uznał wierzytelność wskazaną w zawiadomieniu o przelewie wierzytelności za bezsporną, nie obciążoną jakimikolwiek zarzutami, w tym zaliczkami i potrąceniami. W „oświadczeniu” brak jest informacji co do wierzytelności istniejących, ale niewymagalnych, które w przyszłości jako wymagalne mogą być przedmiotem potrącenia.

Pozwany oświadczenie odnosił do skutecznego zarzutu potrącenia wierzytelności, to jest wierzytelności istniejącej i wymagalnej. Wierzytelność przysługująca mu w stosunku do faktoranta – pożyczkobiorcy w dacie złożenia oświadczenia jak wskazano istniała, ale nie była wymagalna, zatem w tej dacie oświadczenia nie przysługiwał mu skuteczny zarzut potrącenia wierzytelności, który mógłby podnieść w stosunku do wierzytelności będącej przedmiotem umowy przelewu.

Zgodzić się trzeba z Sądem Okręgowym, iż w granicach swobody umów dopuszczalne jest zrzeczenie się przez dłużnika zarzutów przysługujących mu względem cesjonariusza (art. 513 § 1 k.c.). Trzeba jednak podkreślić, że możliwość skorzystania przez dłużnika z zarzutów jest jednym z istotnych elementów jego obrony.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 16.04.2014 r., sygn. V CSK 311/13 rozstrzygnięcie zatem, czy doszło do rezygnacji z tej ochrony w konkretnym przypadku, musi być dokonywane ostrożnie, z uwzględnieniem wykładni oświadczeń woli określonych w art. 65 k.c. Z samym potwierdzeniem istnienia długu trudno łączyć zrzeczenie się wszelkich zarzutów. Ważny jest przede wszystkim cel złożenia oświadczenia przez dłużnika i okoliczności w jakich do niego doszło. Przyjmuje się bowiem, że dorozumiewać się można znaczenia tych zarzutów, które były dłużnikowi znane lub tych, z których powstaniem powinien był się liczyć.

Przechodząc na grunt rozpoznawanej sprawy, w oparciu o przesłuchanie pozwanego, a także zeznania zawnioskowanych przez niego świadków, a to: R. W. (k: 251 00:20:12), T. M. (k: 250/2 00:13:53), iż pozwany w ramach umowy jako (...) M. B. współpracował z (...) Sp. z o.o. w K. jako inżynier projektu, przy budowach realizowanych przez tę spółkę. Były prowadzone trzy projekty, które obsługiwał. Podpisane oświadczenie rozumiał w ten sposób, że na datę jego złożenia nie ma wymagalnych roszczeń, zarzutów względem (...). Oświadczenie podpisał w swojej Kancelarii. Przedstawiciel strony powodowej – M. K. – przedłożył mu do podpisu oświadczenie (k: 36). W dacie złożenia tegoż oświadczenia przez pozwanego, strony nie prowadziły rozmów na temat kondycji finansowej kancelarii pozwanego, powiązań finansowych pozwanego z (...), rozliczeń pozwanego z (...), czy innymi podmiotami.

Dający wiarę przesłuchaniu pozwanego ustalił Sąd, że współpraca finansowa pozwanego ze spółką (...) układała się poprawnie, nie miał apelujący podstaw sądzić, że pożyczka w terminie nie zostanie zwrócona. Brak zwrotu pożyczki był pierwszą taką sytuacją we współpracy finansowej w/w w rozliczeniach finansowych. „Gdyby (...) w terminie zwróciła moje pieniądze nie byłoby sprawy”.

Jak wynika z przesłuchania pozwanego w dacie złożenia oświadczenia nie miał on skutecznych zarzutów względem cesjonariusza (które przysługiwały mu względem cedenta – faktoranta tj. spółki (...)). Skoro pozytywnie pozwany ocenił na dzień złożenia oświadczenia współpracę finansową z cedentem – faktorem i nie miał podstaw sądzić, że pożyczka do dnia 31.12.2012 r. nie zostanie zwrócona, Sąd Apelacyjny nie znajduje podstaw do przyjęcia, iż w dacie oświadczenia apelujący zrzekł się zarzutu potrącenia istniejącej, ale niewymagalnej wierzytelności z tytułu umowy pożyczki. Ocena pozwanego przebiegu współpracy z faktorem – cedentem i rozliczeń finansowych, zważywszy, że odstęp czasowy pomiędzy oświadczeniem (12.12.2012 r.), a terminem zwrotu pożyczki to 19 dni, nie wskazywała na to, że pożyczka nie zostanie w terminie zwrócona, zatem powyższe uzasadnionym czyni ustalenie, że apelujący nie zrzekł się ewentualnego zarzutu potrącenia pożyczki, bo z powstaniem tego zarzutu nie powinien być się liczyć.

Podziela Sąd Apelacyjny stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 11.04.2006 r., I CSK 175/05, że w wypadku, gdy oświadczenie woli zostało ujęte w formie pisemnej, czyli wyrażone w dokumentach, to sens tych oświadczeń ustala się przyjmując za podstawę wykładni przede wszystkim tekst dokumentów, a przy ich interpretacji podstawowa rola przypada językowym regułom znaczeniowym. Przepis art. 60 k.c. nie uzasadnia przypisania czynnościom prawnym takiej treści, jaka nie wynika z tych czynności, ani też z ustawy, z zasad współżycia społecznego bądź z ustalonych zwyczajów.

Wykładnia oświadczenia woli powinna bowiem zmierzać do ustalenia rzeczywistej treści czynności prawnej, nie może natomiast prowadzić do uzupełnienia złożonego oświadczenia o jego elementy wnioskowane przez stronę.

Podziela Sąd Apelacyjny stanowisko apelującego, iż wbrew stanowisku powódki, oświadczenie, że „wierzytelność nie jest obciążona żadnymi zarzutami”, można traktować jako zrzeczenie się ewentualnych zarzutów, gdyż sama treść oświadczenia wskazuje na czas teraźniejszy danego, zaistniałego stanu rzeczy. Podnieść należy również, że z treści oświadczenia, którego autorem nie był pozwany, nie wynikał obowiązek wskazania – w dacie oświadczenia – istniejących, ale niewymagalnych wierzytelności. Nie podziela zatem Sąd Apelacyjny stanowiska Sądu Okręgowego, co do zrzeczenia się w oświadczeniu ewentualnego zarzutu potrącenia wierzytelności z tytułu umowy pożyczki.

Zgodnie z art. 513 § 1 k.c. pozwany mógł podnieść zarzut potrącenia. Podniósł go skutecznie. Jeszcze przed wytoczeniem powództwa w rozpoznawanej sprawie pozwany w piśmie z dnia 26 marca 2013 r. złożył powódce oświadczenie o potrąceniu przysługującej mu względem faktoranta wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki z dnia 20 listopada 2011 r. opiewającej na kwotę 200 000 zł, która stała się wymagalna 1 stycznia 2013 r., zatem zanim wierzytelność dochodzona w sprawie stała się wymagalna, co nastąpiło 4 marca 2013 r. (art. 513 § 2 k.c.).

Pozwany przedstawił do potrącenia wymagalną wierzytelność pieniężną, a skutkiem złożonego oświadczenia było umorzenie się nawzajem obu wierzytelności do wysokości wierzytelności powódki jako niższej (art. 498 § 2 k.c.).

Skuteczne złożenie zarzutu potrącenia (jako zarzutu o charakterze materialnoprawnym), którego pozwany nie zrzekł się oraz jako zarzutu procesowego, dzieląc zarzut naruszenia art. 513 k.c. poprzez jego niezastosowanie, apelacja podlega uwzględnieniu (art. 386 § 1 k.p.c.). Skoro jeszcze przed wytoczeniem powództwa doszło do umorzenia się nawzajem wymagalnych wierzytelności pieniężnych do wysokości wierzytelności powódki, to powództwo podlegało oddaleniu, zaś apelacja uwzględnieniu.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie jest uzasadniony, skoro uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy wskazane w w/w regulacji prawnej, poddaje się kontroli instancyjnej, a także umożliwia prześledzenie toku rozumowania Sądu Okręgowego.

Zarzut nierozpoznania istoty sprawy, naruszenia art. 410 § 2 k.c., art. 5 k.c. przez Sąd Okręgowy nie są uzasadnione. Te regulacje prawne nie miały w sprawie zastosowania, a wobec podzielenia zarzutu naruszenia art. 513 k.c. poprzez jego niezastosowanie, odnoszenie się do tych zarzutów jest bezprzedmiotowe.

Reasumując, z przyczyn wyżej naprowadzonych apelacja podlegała uwzględnieniu (art. 386 § 1 k.p.c.), co uzasadniało zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz obciążenie powódki kosztami postępowania za obie instancje zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2.1, § 3.1, § 6.6) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 t.j. z późn. zm.). Koszty procesu ograniczają się do kosztów zastępstwa procesowego i wynoszą 3.617 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego, na które składają się opłata od apelacji i koszty zastępstwa procesowego przed Sądem drugiej instancji orzeczono na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2.1, § 3.1, § 6.6) w zw. z § 12.1.2) w/w rozporządzenia, uwzględniając fakt, że apelacja została wniesiona przed dniem 1 stycznia 2016 r. (k: 447). Koszty te wynoszą 10 816 zł (8 116 zł plus 2 700 zł).

SSA Olga Gornowicz-Owczarek	SSA Iwona Wilk	SSA Jadwiga Galas
-----------------------------	----------------	-------------------